

була двійнева вагітність, вагініту – ускладнення після травм, потрапляння патогенної мікрофлори в піхву.

Одержані результати свідчать про необхідність застосування акушерської і гінекологічної диспансеризації у спортивних коней для раннього виявлення доклінічних і клінічних форм захворювань статеві системи тварин, їх профілактики і лікування. Ветеринарні заходи і поточна диспансеризація стоять на першому місці серед засобів боротьби з неплідністю цих тварин. Хвороби статевих органів достатньо поширені. До переліку причин виникнення захворювань статевих органів у спортивних кобил слід віднести патологічні роди, надмірний тренінг особливо під час парувального сезону, інфікування порожнини статевих органів, запальні процеси в матці.

УДК 619:618.14:636.1

ПОШИРЕННЯ І ДІАГНОСТИКА ГОСТРОГО ЕНДОМЕТРИТУ СПОРТИВНИХ КОБИЛ ТА ЇХ ЛІКУВАННЯ

В. І. Бородиня, В. І. Вороніна
***Національний університет біоресурсів
і природокористування України***

Післяродова патологія органів розмноження кобил досить часто реєструється у тварин в умовах кінноспортивних підприємств. Це зумовлено у великій мірі значними фізичними навантаженнями тварин, що призводить до зниження опірності їх організму. Причини такого стану перш за все ґрунтуються на фізіологічних особливостях процесів в організмі кобил у період родів і на початку післяродового періоду. Одним із найбільш поширених захворювань статевих органів кобил, що призводить до неплідності є метрит. Поглиблене вивчення причин виникнення і поширення цього захворювання, його патогенезу, діагностики, особливостей лікування і профілактики залишається актуальним, оскільки в літературі немає єдиного погляду на їх вирішення.

Потребують подальшого опрацювання питання щодо застосування хворим на метрит кобилам нових методів комплексного лікування, апробації у їх складі сучасних лікарських засобів. Лікування кобил з метритом повинно бути своєчасним, ефективним, якісним. Некваліфіковане, несвоєчасне або недостатньо ефективне лікування призводить до хронічного перебігу захворювання з виникненням у статевих органах стійких патологічних змін, які не рідко є причиною передчасного вибракування кобил.

За останні роки з'явилися нові дані про підходи і методи лікування кобил, хворих на ендометрит. Догляд і лікування тварин з ознаками метриту повинні бути суворо індивідуальними і залежать від попередніх же-

ребностей, зовнішньої і внутрішньої форми статевих органів, віку, кількості родів в минулому і результатів цитології, культивування і біопсії вмісту матки.

Метою роботи було з'ясування захворюваності спортивних кобил у кінноспортивній школі на гострий ендометрит, проведення його діагностики, дослідження ефективності комплексного лікування тварин з цією патологією на ранніх етапах захворювання, для попередження ускладнень та розвитку неплідності у кобил у пізніші терміни.

Дослідження з визначення захворюваності кобил гострим ендометритом проводили впродовж 2009–2011 рр. у Жашківській міжгосподарській кінноспортивній школі Черкаської області.

Матеріалом дослідження були спортивні кобили, західноєвропейських порід (Весфальської, Гольштинської, Ольденбурзької, Ганноверської, Рейнської) репродуктивного віку, які складають маткове ядро цього закладу, хворі на гострий ендометрит. Об'єктом дослідження були статеві органи хворих кобил, патологічний ексудат, який виділявся з них.

Діагностику гострого ендометриту в кобил проводили, користуючись загальним клінічним дослідженням, спеціальним зовнішнім (оглядом ділянки промежини і зовнішніх статевих органів), і внутрішнім (піхвовим, ректальним) дослідженнями всіх частин внутрішніх статевих органів хворих кобил, діагностикою зазначеної патології з використанням ультразвукового приладу.

Для визначення ефективності деяких методів комплексного лікування кобил із гострим ендометритом, було сформовано 2 групи: одна – контрольна і одна – дослідна. В кожній групі було по 4 тварини.

Кобилам контрольної групи застосовували комплексне лікування, яке зазвичай практикується у господарстві за гострого ендометриту (лаваж матки 5 % розчином натрію хлориду, окситоцин, левоеритроциклін, метріколь, інтровіт).

Кобилам дослідної групи у складі комплексної терапії застосовували лаваж матки 3 %-м розчином іхтіолу, 40 %-ий розчин глюкози, синестрол, окситоцин, цефтіофур, метріколь, інтровіт.

Вивчивши питання поширеності гострого ендометриту серед кобил у кінноспортивній школі, було встановлено, що впродовж 2009–2011 років ця патологія реєструвалася у 3–5 % кобил щороку, у переважній більшості в зимово-весняний період року (січень-березень).

Причинами виникнення гострого запалення матки у спортивних кобил були найчастіше такі порушення статевої системи, як патологічні роди з наданням рододопомоги, затримання посліду, субінволюція і атонія матки, персистентне жовте тіло яєчника, вивертання і випадіння матки, аборт. Ендометрит виникав у них як наслідок (ускладнення) перерахованих вище патологій.

Загальна температура тіла хворих на гострий ендометрит кобил за катарального процесу часто залишалася в межах фізіологічної норми або незначно підвищувалася. За катарально-гнійного і гнійного процесу вона підвищувалася до 40,2–40,5°C. В процесі лікування температура повер-

талася до норми через 2–4 дні. Загальний стан тварин за катарального ендометриту був мало змінений; за катарально-гнійного та фібринозного – дещо пригнічений, апетит знижений.

Піхвовим дослідженням, яке проводили мануально, після відповідної підготовки руки, пальпували піхвову частину шийки матки. Вона мала сильно набряклі складки слизової оболонки зовнішнього устя, за щільністю була набрякло-тістуватою або м'якою з незначною пружністю, зазвичай не болюча або незначно болюча. За формою шийка матки була циліндрична або конусоподібна. Канал її був розкритий на 2–4 пальці, слизова оболонка в цій ділянці була набрякла, гладенька, поздовжні складки згладжені, місцева температура зазвичай підвищена. Частина ендометрію, яка прилягала до внутрішнього устя шийки матки і яку можна пропальпувати вказівним пальцем через отвір її каналу, була набряклою, гладенькою, болючою, мала підвищену температуру. За допомогою піхвового дзеркала в порожнині піхви хворих кобил діагностували наявність помірної, а деколи значної кількості патологічного катарального або катарально-гнійного ексудату, який накопичувався на дні піхви і виділявся назовні, засихаючи у вигляді кірочок на вульві і ділянці промежини. Слизова оболонка присінку і піхви була гіперемійована, набрякла. Також набряклою була вульва, особливо її нижня комісура.

Під час ректального дослідження пальпували роги матки, які розташовувалися на 5–10–15 см нижче лобкових кісток, мали валикоподібну форму (в нормі – плоскострічковидні) і майже однакову ширину біля основи і вершини, були потовщені в 3–5 разів і більше, м'якої, набрякло-тістуватої консистенції, незначно або помірно болючі. Після абортів на ранній стадії жеребності подібні зміни мали місце лише в одному розі (односторонній гострий ендометрит). Тіло матки було збільшене в 3–5 разів, переднім краєм опускалося в черевну порожнину, за щільністю мало такі ж ознаки, як і роги матки. При погладженні матка слабо скорочувалася.

Ультразвуковим дослідженням визначали наявність рідини (патологічного ексудату) в порожнині матки. Цей метод давав можливість визначати наявність патологічного вмісту в матці і діагностувати гострий ендометрит раніше, ніж іншими клінічними методами.

Своєчасна діагностика гострого ендометриту (і інших розладів статевих систем) спортивних кобил у зазначеному господарстві була можлива завдяки належному матеріально-технічному забезпеченню виробничих потреб і процесів. Раннє виявлення цієї патології із застосуванням методу ультразвукової діагностики давало можливість своєчасно визначати локалізацію і ступінь запалення, ставити вірний діагноз, розпочинати лікування, яке за цих обставин було максимально ефективним. На початкових стадіях гострого запалення матки патологічний процес локалізувався лише в ендометрії, не поширюючись на глибші шари стінки матки (м'язову, серозну оболонку). У слизовій оболонці в цей час ще не було незворотних структурних змін. Перебіг гострого ендометриту за умови правильного лікування досить швидкий. За 4–6 днів ознаки запалення поступово зникали.

Перед проведенням лікування зовнішні статеві органи обмивали водою з милом, обробляли їх антисептичним розчином і промивали піхву.

Результати дослідю з порівняння ефективності деяких методів комплексного лікування кобил з гострим ендометритом свідчать про те, що вищий терапевтичний ефект в наших дослідях був виявлений у тварин дослідної групи. Тривалість лікування склала 6 днів. Після одужання 100 % кобил упродовж місяця після проведеного лікування прийшли в охоту, їх осіменили і 75 % з них запліднилися. Цим тваринам у складі комплексної терапії застосовували лаваж матки 3 %-м розчином іхтіолу, 40 %-ий розчин глюкози, синестрол, окситоцин, цефтіофур, метріколь, інтровіт. У контрольній групі тривалість лікування хворих ендометритом кобил склала 8 днів. Одужало і прийшло в охоту 3 тварини, що склало 75 %. Дві з них (50 %) запліднилось у першу охоту.

Одержані результати свідчать про те, що гострий ендометрит кобил – поліетіологічне захворювання, яке діагностується в 3–5 % тварин. Хворіють ним кобили переважно в зимово-весняний період (з січня по березень). Комплексна терапія, в складі якої застосовували лаваж матки 3 %-им розчином іхтіолу, 40 %-ий розчин глюкози, синестрол, окситоцин, цефтіофур, метріколь, інтровіт є достатньо ефективною і може бути запропонована для лікування кобил з цією патологією.

УДК 619:618.11–008.64–08:636.2

ЗАСТОСУВАННЯ ГОРМОНАЛЬНИХ ПРЕПАРАТІВ У КОМПЛЕКСНОМУ ЛІКУВАННІ КОРІВ ІЗ ГІПОФУНКЦІЄЮ ЯЄЧНИКІВ

В. І. Бородиня, Т. В. Федоров
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

Серед причин неплідності корів розглядають цілу низку функціональних розладів статевих органів, що проявляються депресією статевої функції. Гіпофункція яєчників – це найбільш поширений дисфункціональний стан статевих залоз корів і телиць. Так, у високопродуктивних корів, її виявляють у 9–80 % поголів'я. Серед гінекологічних захворювань гіпофункція яєчників складає 60–65 % і є наслідком порушення взаємозв'язку у системі "гіпоталамус-гіпофіз-яєчники". Під гіпофункцією яєчників слід розуміти такий їх стан, за якого в результаті незбалансованої годівлі корів, несприятливих умов утримання і під дією інших факторів порушується ритм, розвиток, дозрівання і своєчасна овуляція фолікулів. Суть патології полягає в зниженні як гормональної, так і генеративної функції яєчників. Внаслідок цього статеві циклічність порушується або зовсім припиняється, в стате-